

Рекомендована д.м.н., академіком АНТК України І.Л.Диким

УДК 638.1:616.64/.69

АПІТЕРАПІЯ СТАТЕВИХ РОЗЛАДІВ

О.І.Тихонов, Л.І.Щебликіна

Українська фармацевтична академія

Наведений огляд літератури про застосування меду, прополісу, квіткового пилку, маточного молочка та бджолоїної отрути для лікування статевих розладів.

Поряд з розширенням асортименту синтетичних лікарських препаратів відмічена тенденція до поширення застосування лікувальних засобів природного походження. Будучи речовинами живої клітини, вони впливають на організм фізіологічніше, ніж синтетичні препарати [45, 48].

Мед, прополіс, квітковий пилок, маточне молочко, бджолоїна отрута містять біологічно активні речовини, які виявляють різноманітну терапевтичну дію і поновлюють арсенал ліків, що зберігають та продовжують життя людини [1, 7, 12, 42, 47].

Протягом останніх десятиріч численними дослідженнями здійснене детальне вивчення фізичних властивостей, хімічного складу та біологічного впливу на тканини тварини і людини продуктів бджільництва та підтверджене їх велике значення для нормальної життєдіяльності [30, 38, 40, 41, 44, 50, 51].

Збагачують склад продуктів бджільництва амінокислоти, ферменти, вуглеводи, вітаміни, макро- та мікроелементи, гормони. Тому вони мають особливу здатність діяти прямо або опосередковано на серцево-судинну, нервову, ендокринну системи, шлунково-кишковий тракт, а в ряді випадків корегувати та стимулювати важливі функції організму [7, 29, 33, 43].

Велике розповсюдження статевих розладів у чоловіків виправдовує пошук більш раціональної терапії [8, 18]. Так простатитом частіше хворіють чоловіки працездатного та репродуктивного віку від 20 до 45 років [35]. Сьогодні межі цього захворювання значно поширились — до 55 років та більше [36]. Хронічний простатит, як правило, не загрожує життю, але відзначається тривалістю та низькою ефективністю лікування, функціональними порушеннями статевих органів, які спостерігаються у 40-70% випадків [37]. Гіпертрофію передміхурової залози мають 30% чоловіків у віці від 50 до 60 років, а після 60 років — 60% [13].

З усіх сексуальних розладів 30-75% складають змішані форми копулятивних дисфункцій. У таких хворих на фоні тих чи інших порушень копулятивного циклу спостерігаються в різноманітних поєднаннях сексуальні, психологічні, гіпоталамічні, спінальні, ендокринні та генітально-рецептивні синдроми. Це є причиною значних ускладнень у лікуванні сексологічних хворих. В цьому відношенні надзвичайно ефективною виявляється апітерапія [31].

Однією з причин зростання статевих порушень є різка зміна екологічного оточення [31]. Зняти екологічне напруження, стресові фактори повсякчасного побуту здатні адаптогени — речовини, які збільшують захисні сили організму, запобігають негативному впливу навколишнього середовища. Деякі з авторів вважають, що усі продукти, які виробляє бджола, є цінними природними адаптогенами [46, 49].

Мед — джерело легкозасвоюваних вуглеводів, може вживатись як лікувальний засіб при виснаженні організму [6, 14, 23, 39]. Біогенні стимулятори меду мають здатність посилювати загальний життєвий тонус [5, 20, 26]. Встановлено, що регулярне застосування бджолоїного меду підвищує імунобіологічну реактивність організму, в крові збільшується кількість еритроцитів та тромбоцитів, підвищується вміст гемоглобіну, організм стає стійким до інфекційних захворювань, поліпшується сон, підвищується працездатність [3]. У будь-якому генезі сексуальних розладів перш за все треба намагатися нормалізувати емоційно-вольовий стан, послідовно вводити у раціон харчування мед, а не дотримуватися негайного застосування медикаментозної терапії.

Призначення електрофорезу з 20% медом хворим із спінальною імпотенцією викликає зростання позитивного ефекту до 83% проти 49%, коли хворі приймали лише квітковий пилок [16].

Сучасна медицина продовжує дослідження різноманітних властивостей прополісу з метою його лікувального застосування [10, 23]. Так, встановлено, що прополіс активно впливає на біологічні процеси в тканинах організму завдяки антимікробній та протизапальній дії. Важливо відзначити, що прополіс стимулює утворення червоних тілець крові.

Позитивний терапевтичний ефект був отриманий при лікуванні хронічного простатиту прополісом. З цією метою застосовувались супозиторії, виготовлені з екстракту прополісу, вмістом 0,1 г [3]. Для лікування хронічного простатиту застосовувались також свічки з прополісом, де кожен супозиторій містить 0,1 г нативного прополісу. При такому лікуванні швидко зникали больові відчуття, нормалізувався секрет залози, гемо- та сечограма [34].

Лікування 20% спиртовою настоянкою прополісу проводилося хворим з копулятивними розладами (послаблення ерекції та передчасна еякуляція) на фоні хронічного простатиту з тривалістю захворювання до 3 років. До цього усі хворі марно лікувалися загальноприйнятими засобами. Під час лікування зникало відчуття болю, поліпшувався загальний стан, нормалізувалася копулятивна функція (ерективна здатність та тривалість статевих актів). Наприкінці лікування нормалізувалися функції передміхурової залози. За даними проведеного лікування відмічалася повне відновлення та значне поліпшення параметрів копулятивної функції у 62,5% та 37,5% хворих відповідно. Отже, прополіс виявляє бактерицидну, протизапальну, регенеруючу дію на запалену тканину передміхурової залози [9].

Було проведено вивчення терапевтичної дії прополісу з врахуванням його біологічної активності при лікуванні чоловіків з відмінними формами статевих розладів. Кращі показники визначені в групі чоловіків, де поряд з комплексною терапією паралельно призначались препарати прополісу (облатки та супозиторії) протягом двох місяців. Процентне співвідношення позитивних результатів у 88,6% проти 71,9% вказує на підвищення ефективності лікування за допомогою апітерапії [4].

Експериментальні та клінічні дослідження з виявлення механізму дії бджолиного маточного молочка свідчать про високу терапевтичну ефективність його застосування у лікуванні різних захворювань [3, 21, 22]. Маточне молочко є біологічним стимулятором і завдяки наявності збалансованого комплексу біологічно активних речовин чинить на організм загальну тонізуючу дію. Воно має здатність відновлювати обмін речовин в організмі, підвищувати тонус і тургор тканин, поліпшувати кровообіг, діяльність серця, залоз внутрішньої секреції, зменшувати кількість холестерину у крові [10]. Існують дані щодо здатності бджолиного маточного молочка стимулювати вироблення фагоцитів [32].

Найбільш постійна дія маточного молочка відмічена при втомлюваності. Його вживання підвищує фізичну та розумову працездатність, викликає прилив енергії і дає відчуття бадьорості [3, 34].

Беручи до уваги тонізуючий ефект маточного молочка на залози внутрішньої секреції, можна

зробити припущення щодо його застосування при лікуванні деяких форм безпліддя. З мікроелементів його складу найбільшу цінність мають залізо, марганець та цинк. Так присутність цинку у бджолиному маточному молочці обумовлює стимулюючий вплив на статеві залози бджолиних маток [3]. Препарат маточного молочка (апілак) ефективно діє при дисфункціях сексуального характеру та імпотенції у чоловіків [16].

Позитивний ефект відмічений при застосуванні маточного молочка для лікування чоловіків від 20 до 50 років з різними формами статевого безсилля. Під час лікування інші терапії не застосовувались. Після проведеного курсу у 32,3% хворих нормалізувалася ерекція, у 54,8% спостерігалось її поліпшення різного ступеня. Спостереження за хворими дає можливість рекомендувати маточне молочко до комплексу лікувальних заходів при статевих розладах [2].

Привертає увагу застосування квіткового пилку (бджолиного обніжжя) — продукту чоловічих статевих органів рослини, який за впливом на організм людини можна порівняти з діяльністю залоз внутрішньої секреції [11, 17, 20, 24, 29, 30]. Ліпіди квітового пилку ефективні для відновлення захисних функцій організму. Вони впливають на активність багатьох ферментів, беруть участь у передачі нервового імпульсу, скороченні м'язів та в імунохімічних процесах. Підвищений вміст холестерину у квітковому пилку, а особливо ефірів холестерину, робить бджолине обніжжя важливим джерелом біосинтезу в організмі людини, тому що важливою біохімічною функцією холестерину є його перетворення у гормон прогестерон і цим перетворенням відкривається ланцюг біосинтезу стероїдних статевих гормонів та кортикостероїдів [27].

Отримані позитивні дані про вживання капсул, що містять 400 мг квітового пилку для лікування хронічного простатиту [25]. А щоденне застосування чоловіками віком від 40 до 50 років до 15 г квітового пилку — профілактика простатиту та аденоми простати. Спостереження за хворими з кортикальною формою імпотенції, які вживали квітковий пилко, встановило 100% відновлення функції [16].

Розроблений комбінований препарат з квітового пилку та гарбузового насіння "Віталпростата-Діет" специфічно діє при захворюваннях передміхурової залози [13]. Він запобігає гіпертрофії та опуханню залози, припиняє порушення статевої потенції, значно поліпшує нервовий та психічний стан хворих.

До ефективного лікувального засобу серед продуктів бджільництва належить бджолина отрута [14, 28, 31]. Добрі результати одержані при її використанні для стимуляції процесів кровотворення, роботи ферментних систем, поліпшення сну і апетиту, зміцнення ослабленого організму [10].

Одержані позитивні клінічні дані застосування бджолиної отрути (на сеанс 6-10 бджіл) при лікуванні хронічного простатиту. Курс складається з сеансів через день протягом двох місяців в акупунктурні точки меридіану сечового міхура [15].

З вищевикладеного можна скласти чітке уявлення про чималу роль продуктів бджільництва у лікуванні статевих розладів. Вживання ж терапії, коли у препаратах або за методикою вони гармонійно поєднуються, дає кращі наслідки лікування. Так, на 600 хворих з порушеннями діяльності простати вивчався вплив різноманітних комбінацій продуктів бджільництва та хіміотерапії. Лікування здійснювалося таблетками прополісу, інстиляціями водними розчинами прополісу, препаратом "Міпронол" (таблетки або супозиторії), який містить 40% меду, 30% прополісу, 15% квіткового пилку, 10% воску та 5% бджолиного маточного молочка [13, 19]. При роз'єднаному лікуванні позитивні результати розподілялись таким чином: при лікуванні квітковим пилком — 30%, прополісом — 40%, "Міпронолом" — 75%. А при лікуванні продуктами бджільництва та хіміотерапевтичними засобами позитивний ефект складає 90%. Після проведення цієї методики за результатами зроблені висновки, що прополіс краще застосовувати на будь-якій стадії хвороби, а квітковий пилко лише при гіпертрофії передміхурової залози.

Але існує й інша думка, підтверджена дослідженнями, що квітковий пилко — ефективний засіб при лікуванні аденоми передміхурової залози [25]. Групу хворих лікували супозиторіями складу: мед — 0,4 г, витяг з прополісу — 0,25 г, квітковий пилко та маточне молочко — по 0,15 г. Хворі, які страждали від безсоння, окрім цього одержували суміш квіткового пилку з медом та 2% маточним молочком. Важливо, що у 45-50% випадків зменшувалося відчуття тиску у нижній частині живота. Вважають, що одночасно з поліпшенням загального стану хворого, можливо, поновлюється виділення андрогенів, головним чином завдяки біостимулюючій дії квіткового пилку.

ВИСНОВКИ

1. На підставі проведеного огляду цілком обґрунтоване застосування природних сполук, а саме продуктів бджільництва в андрологічній практиці.

2. Вищенаведене ілюструє можливість та перспективність використання меду, прополісу, квіткового пилку, маточного молочка та бджолиної отрути при лікуванні статевих розладів у комплексній медикаментозній терапії. В цій галузі ще багато недослідженого, чимало питань та пошукових проблем, які потребують подальшого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агафонов Б.А., Можеренков В.П. Применение продуктов пчеловодства в медицине. — М.: Знание. — 1981. — 27 с.
2. Борисенко Ю.А., Волковский А.М.// Врачебное дело. — 1967. — №1. — С. 142.
3. Ваш лікар — пчела/ Сведения о целебных свойствах меда, прополиса и др. продукции пчеловодства/ (Сост. А.Н.Лызин). — М.: Информ.-внедрен. центр "Маркетинг". — 1992. — 64 с.
4. Гринчук В.А. Апитерапия в комплексном лечении половых расстройств у мужчин климактерического возраста.// Акт. вопр. сексопатол. — Тез. конф. сексопатологии. — М. 1986. — С. 57-58.
5. Джарвис Д.С. Мед и другие естественные продукты. — Бухарест.: Анимондия. — 1988. — С. 73-79.
6. Донцов В.В., Донцов И.В. Лекарственные растения и продукты пчеловодства: целебные свойства лекарственных трав и меда. — Н.Новгород.: Флокс. — 1992. — 352 с.
7. Дорошенко В.Е., Воронцов И.Н. Азы пчеловодства и применение пчелиных лекарств. — К.: Знание. — 1993. — Вып. 2. — 48 с.
8. Драновский А.И. Активизационная терапия половых расстройств у мужчин// Акт. вопр. сексопатол. — Тез. I Вс. конф. сексопатологии. — М. — 1986. — С. 55-56.
9. Дубравский Б.М. Лечение хронического неспецифического простатита с копулятивными нарушениями прополисом/ В Сб.: Лечение половых расстройств// Тез. республ. науч. конф. сексопатол. Украины 27-28 мая 1982 г., Луцк, Киев. — 1982. — С. 348-349.
10. Измалкова Н.А. Чудодействие пчелы. — Воронеж.: Центр.-чернозем. кн. изд-во. — 1991. — 77 с.
11. Кайяс А. Пыльца (Сбор-свойства-применение). — Бухарест.: Анимондия. — 1983. — 92 с.
12. Керн М. Продукты пчеловодства, применяемые в медицине// Сб. Продукты пчеловодства — пища, здоровье, красота. — Бухарест.: Анимондия. — 1982. — С. 130-131.
13. Комарова С.Я. Применение пыльцы пчел в медицине. — Л.: Знание. — 1980. — 23 с.
14. Кузьмина К.А. Лечение пчелиным медом и ядом. — К.: Знание. — 1992. — 95 с.
15. Лудянский Э.А. Апитерапия и рефлексотерапия больных с сексуальными расстройствами/ В Сб.: Лечение половых расстройств// Тез. республ. науч. конф. сексопатол. Украины 27-28 мая 1982 г., Луцк, Киев. — 1982. — С. 186-187.
16. Лудянский Э.А. Пчелы и здоровье. — М.: Знание. — 1989. — 48 с.
17. Манохин И.В. Человек и пчела: Продукты пчел, их пищевые и лечебные свойства. — 2 изд. испр. — Тула: Приок. кн. изд-во. — 1982. — 48 с.

18. Махатаев Н.В. Лечение простатитов, как профилактика импотенции./ В Сб.: Лечение половых расстройств// Тез. республ. науч. конф. сексопатол. Украины 27-28 мая 1982 г., Луцк, Киев. — 1982. — С. 361-362.
19. Михайлеску Н.Н. Апитерапия заболеваний простаты// Сб. Продукты пчеловодства — пища, здоровье, красота. — Бухарест: Анимондия. — 1982. — С. 103-108.
20. Младенов С. Мед и медолечение. — 3 изд. — София: Земиздат. — 1974. — 228 с.
21. Неделька А.Ф.// Врачебное дело. — 1986. — №3. — С. 1-4.
22. О влиянии апилака на защитные свойства организма/ Н.А.Савчук, О.Е.Савчук, Н.Н.Роговицкая и др.// Информ. бюлл. о маточном молочке (апилаке). — Рыбное НИИ пчеловодства. — 1974. — Вып. 4. — С. 87-90.
23. Омаров Ш.М. Прополис и мед на службе здоровья. — Махачкала: Даг. кн. изд-во. — 1984. — 136 с.
24. Применение продуктов пчеловодства в народном хозяйстве/ А.И.Тихонов, Л.Н.Заикина, А.М.Котенко и др./ М.: ВНИЭСХ. — 1990. — 44 с.
25. Роман Ш., Роман Ш.Ш. Продукты пчеловодства в лечении аденомы простаты// Сб. Продукты пчеловодства — пища, здоровье, красота. — Бухарест: Анимондия. — 1982. — С. 111-114.
26. Ряховский В.И. Мед, воск, прополис. — 2 изд., перераб. и доп. — Алма-Ата: Кайнар. — 1983. — 150 с.
27. Сложные липиды цветочной пыльцы в профилактике нарушений обмена веществ/ О.П.Телешун, Л.С.Дробязина, Г.В.Тонакова и др.// Апитерапия и пчеловодство: мат. науч. конф. в г. Паланга: Вильнюс. — 1993. — Вып. 3. — С. 49-56.
28. Султанов М.Н. Лечебные свойства змеино, пчелиного ядов и других продуктов жизнедеятельности пчел. Ашхабад, Туркменистан. — 1972. — 127 с.
29. Федорченко И.А. Секреты высокопродуктивного пчеловодства. — Донецк.: МП Отечество. — 1995. — 192 с.
30. Филиппов П.И., Бутов А.Г. Природы дар бесценный: Мед и др. продукты пчеловодства в питании и медицине. — Ставрополь: Кн. изд-во. — 1991. — 158 с.
31. Френкель М.М. Апитерапия сексуальных расстройств/ В Сб.: Апитерапия и пчеловодство// Мат. науч. конф. — Паланга: Вильнюс. — 1993. — Вып. 3. — С. 81-83.
32. Френкель М.М. Уникальный целитель: о продуктах пчеловодства. — М.: Малое гос. предприятие Эрус. — 1991. — 96 с.
33. Чекстерите В.В. Аминокислотный состав цветочной пыльцы// Апитерапия. Биология и технология продуктов пчеловодства: мат. Всесоюз. конф., ч. 2. — Днепропетровск. — 1988. — С. 10-15.
34. Шеметков М.Ф., Шапиро Д.К., Данусевич И.К. Продукты пчеловодства и здоровье человека. — Минск: Ураджай. — 99 с.
35. Юнда И.Ф.// Урол. и нефрол. — 1971. — №3. — С. 35-37.
36. Юнда И.Ф. Болезни мужских половых органов. — К.: Здоров'я. — 1981. — 249 с.
37. Юнда И.Ф., Худайбердиев Н.А.// Врачебное дело. — 1990. — №5. — С. 49-51.
38. Abstract of scientific papers, 6-th International Symposium on Apitherapy, September 22-25, 1988. — Portoroz Yugoslavia. — Bucharest: Apimondia Publishing House. — 1988. — 60 p.
39. Campos R., Graca M.// Bol. Fac. farm. Coimbra. — 1987. — 11. — №2. — P. 17-47.
40. Caughey W.F., Gilliam M., Standifer L.N.// Apidologie. — 1980. — №1. — P. 75-86.
41. Gilliam M.// J. Apic. Res. — 1980. — 19. — №1. — P. 64-72.
42. Gumowska I. Pszczoły i ludzie. — Wyd. 2. — Warszawa: Watra. — 1985. — 184 s.
43. Ioirich N. As abelhas, farmaceuticas com asa// Trad. por J.A.Marques. — M.: Mir. — 1981. — 228 p.
44. Иванов Цехо. Пчелните продукти и тяхното използване: Гор. стоп. — 1989. — 45. — №1. — С. 10-12.
45. Klarsfeld A.// J. int. med. — 1993. — №273. — P. 43-47.
46. Olstrom J.// Amer. bee J. — 1985. — №125. — P. 333-335.
47. Popescu Econ V.// Apicult. Rom. — 1984. — 59. — №9. — P. 11-12.
48. Ramaut J.L.// Rev. quest. sci. — 1986. — 157. — №3. — P. 305-328.
49. Ruks V. Biciy produkty gydomosios upatybes: Moksias, 1986. — 102 p.
50. Standifer L. Honey Bee Nutrition and Supplemental Feeding. Beekeeping in the United States. — 1980. — 335. — P. 39-45.
51. Stoklasa J. Vceli produkty ve vyzyve, lekarstvi, farmacii a kosmetice. Praha: Stat. zemed. nakl. — 1975. — 164 s.

УДК 638.1.:616.64/.69

АПИТЕРАПІЯ ПОЛОВОЇХ РАСТРОЙСТВ

А.И.Тихонов, Л.И.Шеблыклина

Приведен обзор литературы о применении меда, прополиса, цветочной пыльцы, маточного молочка и пчелиного яда для лечения половых расстройств.

UDC 638.1.:616.64/.69

APIOTHERAPY OF SEXUAL DISORDERS

A.I.Tikhonov, L.I.Shcheblikina

Review of literature data of using of the honey, the propolis, the pollen, the bee female milk and the bee venom for treatment of sexual disorders has been adduced.